

PROF. DR. NUSRET FİŞEK
ANMA ETKİNLİĞİ
3 Kasım 2020

1914-1990

Değerli Hocamız
Prof. Dr. Nusret Fişek'i
saygı, sevgi ve özlemle anıyoruz

MDFF HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI

COVID-19 Salgınının Halk Sağlığı Açısından Küresel Ekono – Poliği

Prof. Dr. Ahmet SALTİK MD, MSc, BSc

Ankara Üniv. Tıp Fak. Halk Sağlığı AbD

www.ahmetsaltik.net profsaltik@gmail.com

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği adına / 03 Kasım 2020

Hastalıkların temel nedeni altt yatan sosyal, ekonomik ve kültürel nedenlerdir. Yoksullar daha çok hastalanır ve bu yüzden daha da yoksullaşırlar. Yoksulluk - hastalık ilişkileri nedenseldir ve araştırılmalıdır; sizi beklemektedir.

Prof. Dr. H. Nusret FİŞEK

GEÇMİŞ OLSUN
İZMİR

*Erzincan'daki gezgin satıcı
Yavuz Polat, 3 Ağustos'ta zabitanın
tezgâhına el koymasından sonra
kendini yakarak intihar etti....*

Geçim sıkıntısı, 2012'den beri
her yıl 3 bini aşkın yurttaşı
özekıyımına (intihara) sürüklüyor.
Son 17 yılda yaklaşık 5 bin kişi
geçinemediği için yaşamına son
verdi. Ekonomik nedenlerle
özünekıyanlar 2018'de 245 iken
2019'da 321'e çıktı.
Bu yıl patlama bekleniyor.

İşçi özekıyımlarına yol açan
4 temel sınıfsal nedenin
öne çıktığı vurgulanmalı :

- 1. İşsizlik,**
- 2. Borçluluk,**
- 3. İş yükü / tükenmişlik**
- 4. Baskı**

DSÖ'ye göre, her yıl ortalama 800 bin kişi özkıyımına yaşamına son verirken, bunların % 79'u dünya nüfusunun büyük kesiminin yaşadığı düşük veya orta gelirli ülkelerde olaylanıyor; çoğu genç, temel eden ÜMİDİNİ YİTİRMEK!

Son 5 yılda 1.370 kişi geçim sıkıntısı yüzünden intihar etti

Yıl	Toplam intihar	Geçim zorluğu yüzünden intihar eden kişi sayısı	
	Sayı	Sayı	Oran
2019	3.406	321	9.4
2018	3.342	245	7.3
2017	3.168	232	7.3
2016	3.193	274	8.6
2015	3.246	298	9.2

Kaynak: TÜİK

Adem Yarıcı, 2020 Şubat.
'Çocuklarım aç, iş istiyorum'
diyen Yarıcı, şubat ayında
Hatay Valiliği önünde
kendini yakmıştı.
Boyacıydı ve iş bulamıyordu.

Salgın, varsılı daha varsılı; yoksulu daha yoksul kıldı!

- **1. Virüsün bulaşıcılığı da tedavisi de sınıfsaldır :**
ABD’de salgında “*Siyahların ve Hispaniklerin daha çok ölüyor olması*” etnik değil, sınıfsal bir sorundur. Bağcılar ve Esenler’de... vaka oranının, İstanbul’un öbür semtlerine göre çok daha yüksek olması, sınıfsal nedenledir.
- **2. ABD başta pek çok ülkede salgın nedeniyle açıklanan ekonomik önlem paketleri, halkı desteklemek için değil; şirketleri, kapitalist sistemi desteklemek içindi.**
- **3. Halk açısından daha vurucu kriz, salgın ilerledikçe ve hatta salgın denetim altına alındıktan sonra ortaya çıkacak: Egemen sınıflar, salgın krizinden sonraki ekonomi krizini aşabilmek için, krizin yükünü her zaman olduğu gibi emekçi sınıfların sırtına yükleyecek.**

Salgın varsıllara yaradı!?

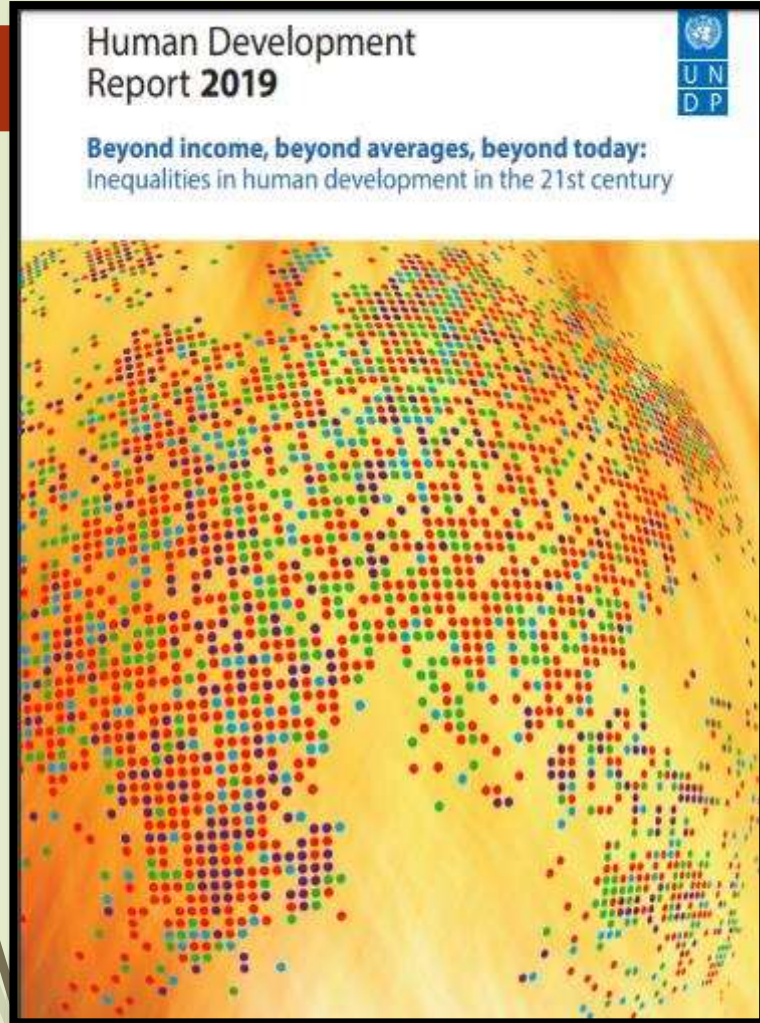
- En varsıl (zengin) ABD'li milyarderlerin mal varlıkları, salgında ortalama %50'ye yakın arttı. Salgın, zenginlere, hatta daha çok “*en zenginlere*” yaradı.
- *Amazon'un sahibi **Jeff Bezos**'un serveti, bu yılın başında 113 milyar Dolardı. Servetine 73 milyar \$ daha eklenerek 186 milyar Dolara erişti!*
- Facebook'un sahibi **Mark Zuckerberg**'in 54 milyar \$ olan servetine yılbaşından bu yana 46 milyar \$ eklendi ve 100 milyar Dolara ulaştı!
- *Tesla'nın sahibi **Elon Musk**'ın 25 milyar Dolarlık serveti, COVID-19 salgını boyunca 92 milyar Dolara çıktı!*
- *Türkiye'nin 2020 bütçesi 1,2 trilyon TL, 3 Kasım 2020 günü kuru ile 1 \$ = 8,5 TL alınırsa, yalnızca 141 milyar \$! Yıl sonunda beklenen GSMH ise 700 milyar \$!*

Yoksullar daha da yoksullaştı!

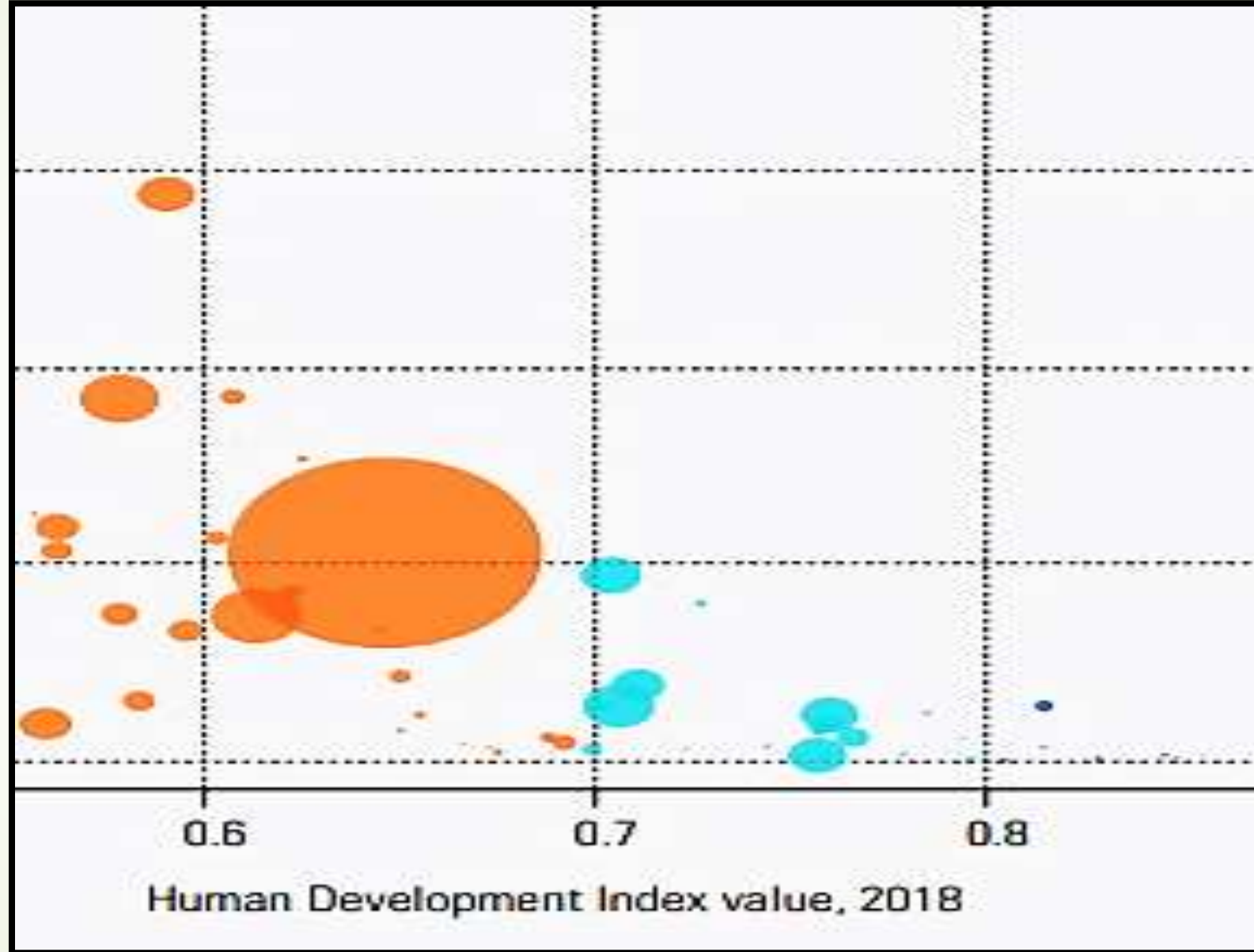
- Salgın, yoksul sayısını artırdı. ABD'de en zenginler zenginleşirken işsizlik arttı, yardım için başvuran Amerikalıların sayısı yükseldi;
halk yoksullaştı; yoksullar daha da yoksullaştı.
- **En zengin 50 ABD'linin toplam serveti, tam 165 milyon ABD'linin toplam servetine denk.** 165 milyon Amerikalı, toplam Amerikalıların neredeyse yarısı.
- ***Yalnızca 50 ABD'li, ABD halkının yarısının toplam servetine sahip.***
- **Bu 50 kişinin serveti, 2020 başından bu yana 339 milyar \$ artmış durumda!**
- ***Bloomberg'in FED (ABD Merkez Bankası) verilerine dayandırdığı haberine göre, ABD'lilerin en zengin % 1'inin toplam mal varlığı 34 trilyon Dolardan çok. En yoksul % 50'nin toplam mal varlığı ise yalnızca 2 trilyon \$. En zengin %1'in (3,3 m) serveti, en yoksul %50'nin (165 m) servetinin tam 17 katı!***

UNDP 2019 Human Development Report, HDI & Poverty Data

8

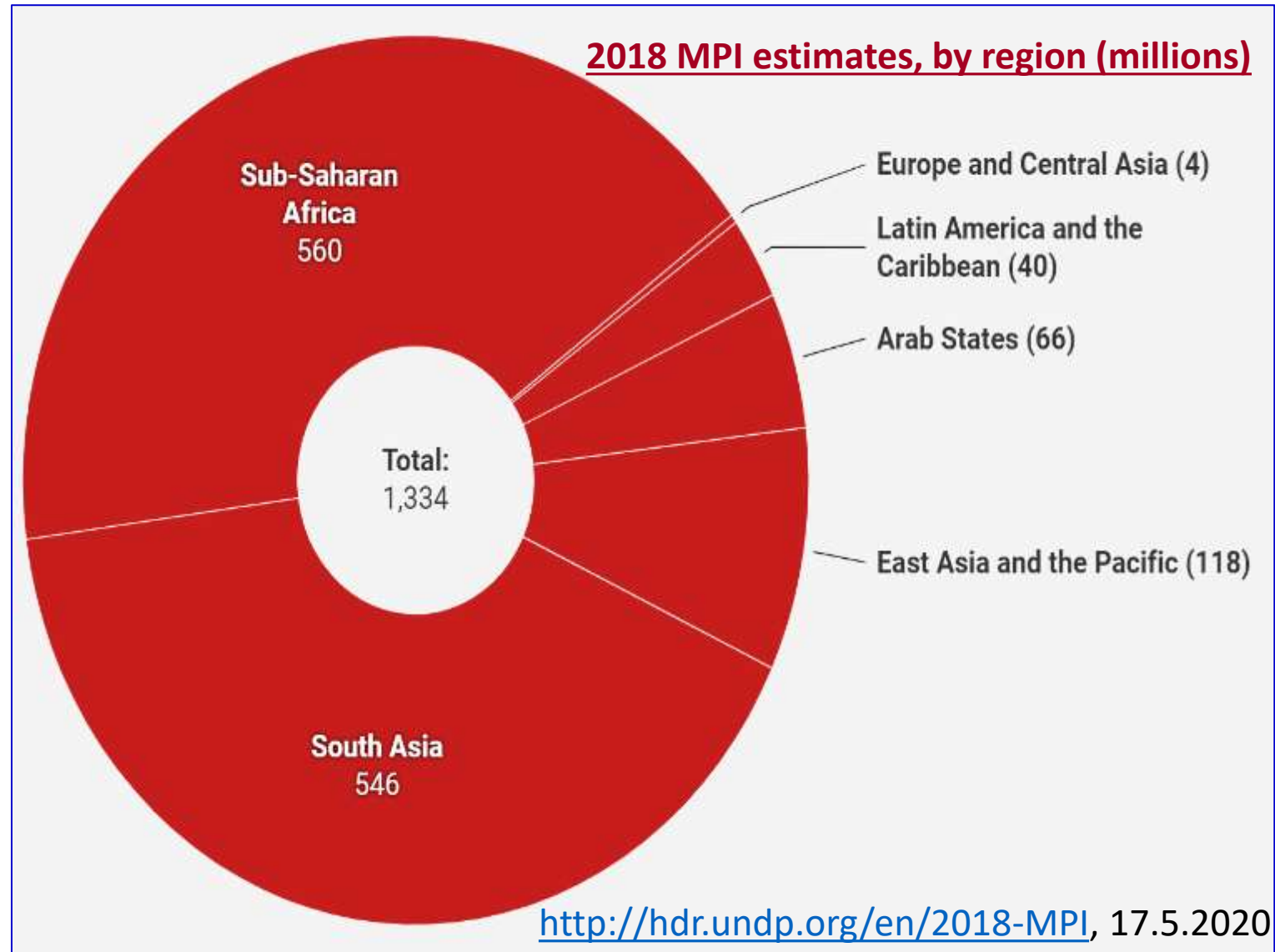
Turkey's HDI score is 0,59 and posing «low» category.

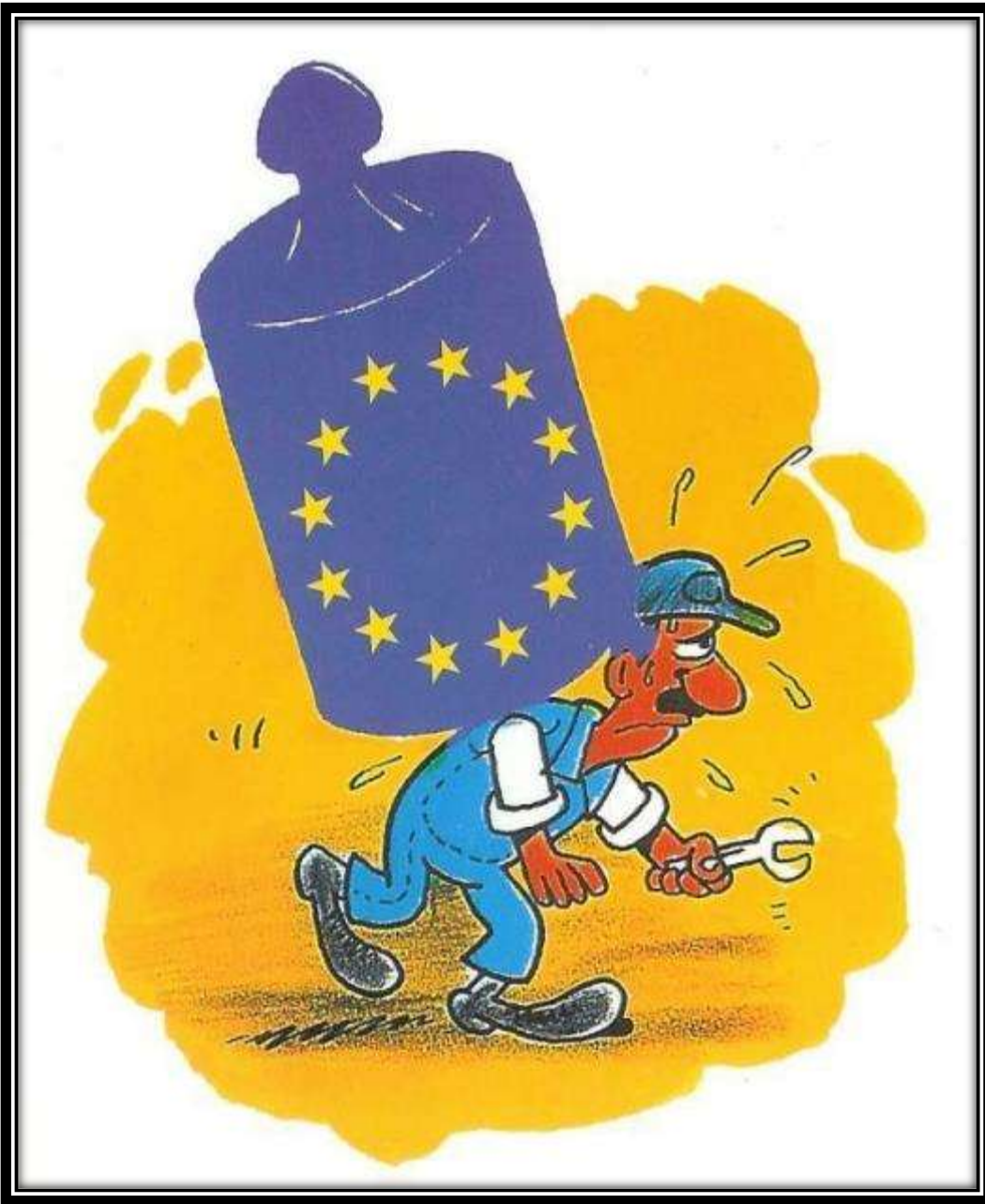

The 2019 Global Multidimensional Poverty Index (MPI)

The **2030 Agenda for Sustainable Development** reaffirmed the importance of *multi-dimensional approaches to poverty eradication* that go beyond economic deprivation. The 2018 MPI answers the call to better measure progress against **Sustainable Development Goal 1** – to end poverty in all its forms; and opens a new window into how poverty - in all its dimensions – is changing.

With the **2018 estimates**, the MPI measures acute multidimensional deprivations in **105 countries** covering **77 % of the global population**.

Yaşamın yükünü kimler omuzluyor; sürdürülebilir mi 21. yy'da da??

Emek en yüce deęerdir..

Emeęe saygı, insan olmanın baş koşuludur..

Yurtta barış, dünyada barış.. / Mustafa Kemal ATATÜRK

KÜRESELLEŞME : İKİ YÜZE BİR MASKE

- İktisadi temelde PİYASACILIK ve siyasal düzlemde KÜRESELÇİLİK, az gelişmiş ülkelerin iktisadi-siyasi istilası ve işgalidir. Buna karşılık memleketlerin yapabilecekleri şey açıktır: İktisadi temelde **PLANLAMACILIK** ve siyasal düzlemde **BAĞIMSIZLIK**.
- Bu, tekellerin ileri sürdükleri üzere 'dünyadan kopma' ve 'içe kapanma' değildir. Bu, **emperyalizme karşı çıkma, sömürgeleşme sürecinden kopma** ve dünyanın $\frac{3}{4}$ 'ünden daha büyük bir bölümünde yaşayan Güneyin İnsanları'na açılma demektir.

Prof. KALDONE G. NWEIHED, Venezuela Ankara Büyükelçisi

Çev. B.T. Gürel, Memleket Yayınları, ISBN: 978-9944-5435-1-4, 2006

Kuram / Güncel

Mustafa Sönmez

**paran
kadar sağlık**
türkiye'de sağlığın
ticarileşmesi

Yordam Kitap

katarizya

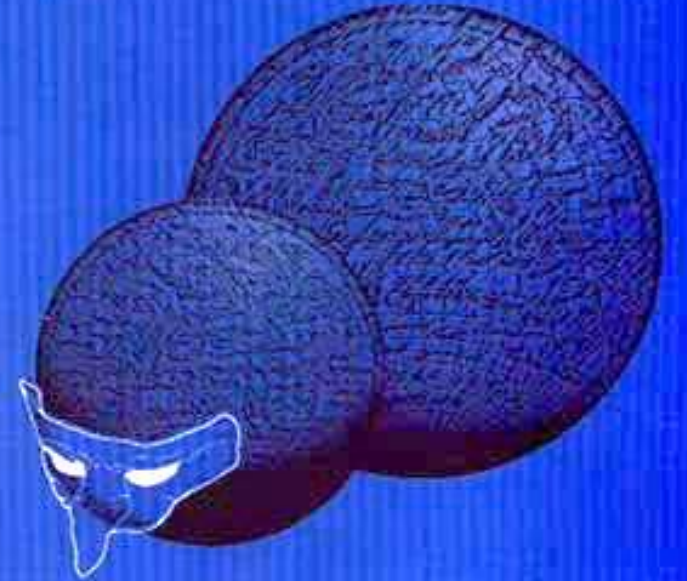

FB/DE LACHSPIER

BIOLOGISCHE MASKER

KALDONE G.NWEIHED

**KÜRESELLEŞME
İKİ YÜZE
BİR MASKE**

memleket
yayınları

«*Kapitalizmin saygısız ve acımasız olduğunu öğrenemezsek, işte o zaman Cumhuriyeti kaybederiz.*»

- ... Kapitalizm son 10 küsur yılda gitgide daha çok borç yaratarak işleyebiliyor!
- Dünyada da bizde de. Ve bu ilginç süreç sermayenin yaşam koşulu oldu.
- Bu senaryo sosyal devlete (ona pay ayrılmasına) olanak vermiyor, vermeyecek.
- Düşünün, bu süreç 17 trilyon Dolarlık bir 'negatif getiri' li borç senedi hacmi yaratmış! Yani, 'havadan' yaratılan para ile. Bu para nereye gitmiş? Şirketlerin hisse senetlerine ve konuta.
- O nedenle, covid salgını Marttan sonra ABD'de kurban sayısını önce 100 bine, sonra 200 bine çıkarırken Wall Street'te hisse senedi ve borç senedi piyasaları coştukça coşuyordu.
- Çoşku sürüyor, çünkü FED para basmayı sürdürüyor !
- **Sosyal devlet ? diye onlara sorarsanız, "O nedir " diyeceklerdir.**

*Prof. Dr. Bilsay Kuruç
Mülkiye*

Dr. Martin Luther KING
1929-68 (*suikastle*)

I have a dream that one day this nation will rise up and live out the true meaning of its creed: "We hold these truths to be self-evident, that all men are created equal." (1963)

ABD'de sokaklarda kalan yoksul ölümleri

3.11.2020

www.ahmetsaltik.net

17

Aşı dışında umudumuz yok mu? Aşının ne zaman işe yarar biçimde kullanılmasını bekleyebiliriz?

Var! DSÖ hızlandırıcı - kolaylaştırıcı bir süreç izliyor. Tıbbi bilimsel - teknolojik düzey gelişmişlerde çok ileri. Önümüzdeki aylarda ya da en geç 2021 sonuna dek *etkili - güvenilir* bir aşı geliştirebilir.

Ama ne yazık ki Türkiye değil! Ancak, toplum bağışıklığı sağlayacak yaygınlıkta aşılama birkaç yıl alabilir.

Bu sürede maske - hijyen - korunma uzaklığı ve Sosyal Devlet desteği ile **TOPLUMSAL DAYANIŞMA** kurallarına uymayı özenle sürdüreceğiz, sürdürmeliyiz.

*Pandemi ile savaş salt tıbbi önlemlerle olanaklı mı?
Değilse, hangi
Ekonomik, Toplumsal, Kültürel önlemler alınmalı?*

Salt tıbbi müdahale ile olanaksız! Çünkü hastalıkların kök nedeni biyolojik – fiziksel – kimyasal etmenler değil; toplumsal, ekonomik ve kültürel nedenler. Bunların başında **YOKSULLUK** geliyor. Daha *adil, paylaşımcı ve dayanışmacı* bir dünya yaratmalıyız, yaratabiliriz de! Sağlığı bütüncül ele almalı, temel insanlık hakkı kabul etmeli ve sosyal devlet sorumluluğunda koruyucu sağlık hizmetlerine öncelik vermeliyiz : **Herkes, her yerde sağlık temel haktır!**

Salgın, vahşi kapitalizmin kâr hırsıyla denetlenemiyor. «Tunç yasa» (!) yürürlükte : Her durumda en çok kâr! Oysa ilacımız DAYANIŞMA ve SOSYAL DEVLET..

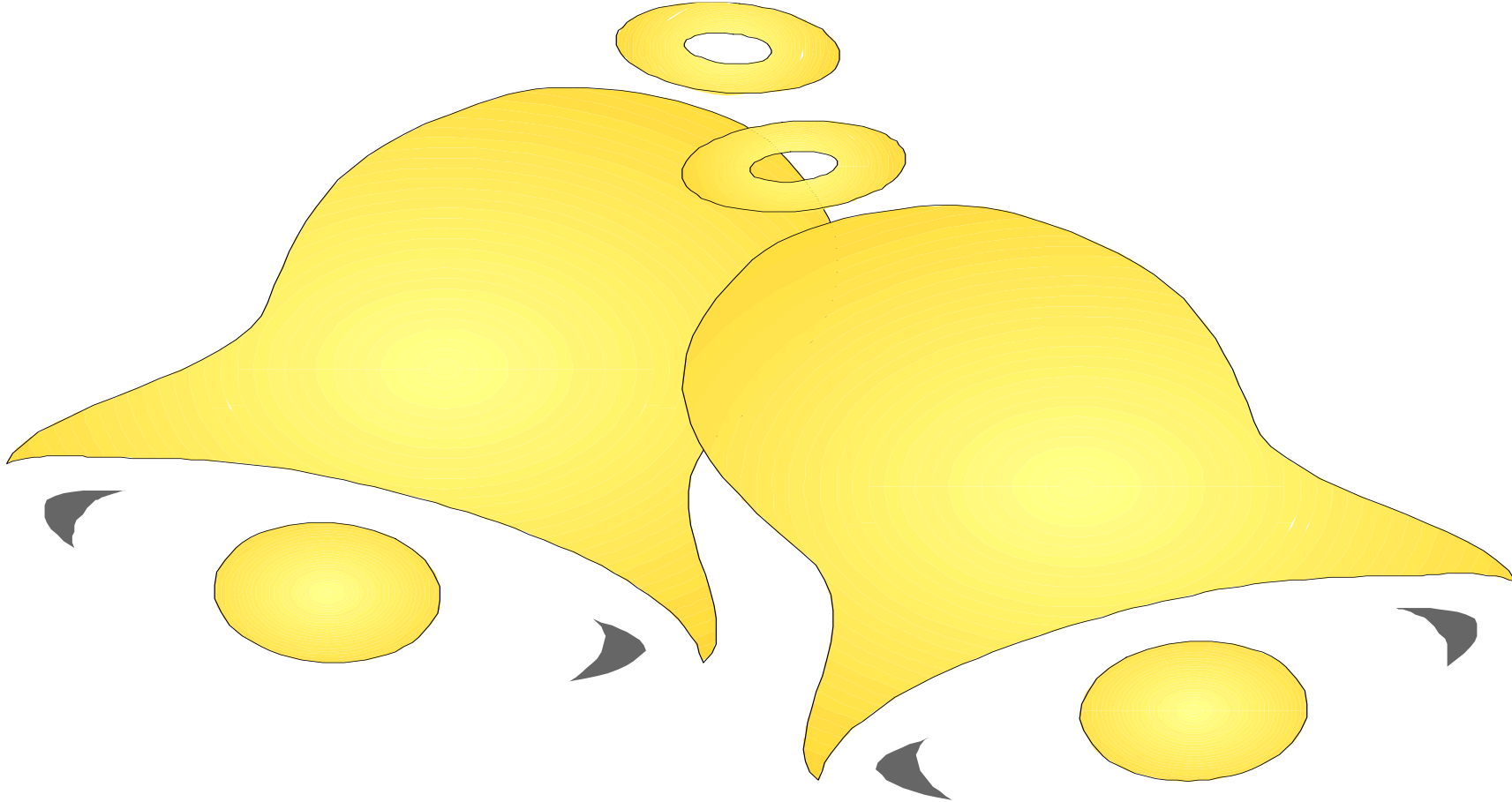
**BM - DSÖ çağrısıyla,
TÜM DÜNYADA EŞ ZAMANLI
14 GÜN TAM KAPATMA çağrısı yapıyoruz...
Bu, tarihsel bir küresel adım, bir dönemeçtir...**

Ya sosyalizm ya barbarlık!

- M. Ali Güller'e göre;
- En gelişmiş kapitalist ülkede durum özetle bu. En zengin ile zenginin, zengin ile yoksulun, yoksul ile en yoksulun arasındaki makas gittikçe açılıyor.
- Elbette sistemin çarklarını bilenler için bu öngörülen bir sonuç. Çünkü kâra dayalı bir ekonomik sistem, varıl ile yoksul arasındaki makası hep açar.
- Sistem, iç tepkiyi frenlemek amacıyla bu makası biraz daraltabilmek için başta "**savaş**" olmak üzere kimi çözüm olmayan "çözümlere" başvurdu geçen yüzyılda; **2 Büyük Dünya Paylaşım Savaşı...**
- Yani "**ya sosyalizm ya barbarlık**" sıradan bir propaganda sloganı değil, en güçlü ekonomi politik gerçekliktir!

“Çanlar kimin için çalışıyor?” Ayırdında mıyız?

Türkiye'de salgın yönetiminin 3 temel engeli var :

1. Talan edilmiş ekonomi nedeniyle yeterli para yok, salgını gereği gibi yönetmek için. İktidar, “*mış gibi*” yapıyor.

2. *Sağlık Bakanlığı liyakatli bir kadro tarafından değil yandaşlarca yönetiliyor. Hata üstüne hata yapıyor.*

3. TEK ADAM REJİMİ sorgulanamıyor, son kararı hep 1 kişi veriyor ve Bakanlar bile talimat almadan inisiyatif kullanamıyor; kamu yönetimi hızlı karar alamıyor.. Demokrasi yoksunluğu sorun..

Bu çağda 90 milyonluk bir ülkenin devasa sorunları tek 1 adamın 2 dudağına terk edilmez, bu bir yıkımdır ve somut COVID-19 salgını örneğinde, önlenebilecek iken, ***masum insanlar ölmektedir!***

Bu tablo sürdürülemez, ***Parlamenter sisteme hızla geri dönülmelidir.***

Türkiye bu şeytan üçgeninden bir an önce çıkarılmalıdır; stratejik önceliklidir.

Halk Sağlıkçı olarak; tüm dünyada COVID-19 Salgını Yönetimi elimde olsa, ne yapardım?

BM'e öneri götürür ve **tüm dünyada eşzamanlı 14 günlük tam kapatma uygulardım!**

Bu sürede topluma yeter **sosyal devlet** desteği sunardım. Yoksul - borçlandırılmış ülkelerin borçlarının en az yarısını siler, kalanını yeniden yapılandırırdım. Aşı ve ilaç geliştirmek için uluslararası konsorsiyum ile kaynak yaratırdım.

Halk eğitime büyük önem verir, herkese **aile planlaması** ve

HER AİLEYE 1 ÇOCUK çağırısı yapar, gerekli AP hizmetlerini sunardım.

Küreselleşme = Yeni emperyalizmin, vahşi kapitalizmin sorgulanmasını sağlar; SÖMÜRÜSÜZ başka bir dünyanın olanaklı olduğu fikrini uluslararası topluma yayardım..

YURTTA BARIŞ – DÜNYADA BARIŞ için HERKESE SAğLIK!

224 sayılı yasa, "27 Mayıs Devrimcilerinin halka armağanı"!

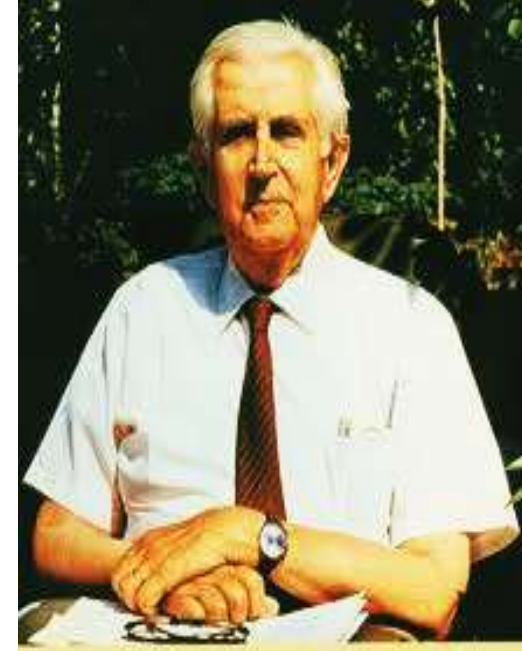
"Devrimcilik;
değişen toplumsal koşulların
doğurduğu gereksinimleri
karşılama için,
geleneksel uygulamaları bırakarak
hizmetlere yeni bir yön vermektir."

"5 Ocak 1961'de kabul edilen
Sağlık Hizmetlerinin
Sosyalleştirilmesi Yasası
bir atılım, Atatürk'ün
izinde bir devrim dir."

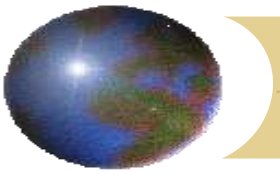
Prof. Dr. H. Nusret FİŞEK

3.11.2020

www.ahmetsaltik.net

*Türkiye'de Çağdaş
Halk Sağlığı
biliminin kurucusu
1914- 3 Kasım 1990*

Yüce Atatürk;

“**Bizi yutmak isteyen kapitalizme
ve bizi mahvetmek isteyen emperyalizme**

” karşıt bir doğrultuda hareket etmiş,

“***emeğiyle geçinen zavallı bir halk***”

olmanın gerektirdiği yapılanmayı

hedeflediğini belirtmiştir.

➤ Anılan 2 kadim düşmanla savaşımı
«**meslek**» edindiklerini vurgulamıştır.

Siyasal İktidara Öneriler

1. Salgın yönetimi için Epidemiyolojik ilkelere kesinlikle bağlı kalın.
2. *Salgın verilerini dürüstlükle paylaşın DSÖ ve kamuoyu ile.*
3. Mutlaka gerçek akçalı (mali) kaynak yaratın yüksek salgın giderleri için. Bu amaçla üst gelir dilimlerine ek SALGIN VERGİSİ koyun.
4. *Ülkenin Dolar milyarderlerini gönüllü bağışa çağırın; gerekirse servet ya da varlık vergisi salın.. olağanüstü bir dönemdeyiz, olağanüstü önlemler gereklidir. İspanya, çok varlıklı 17 bin kişiden 240 milyar € ek vergi alıyor.. (BİRGÜN, 30.10.2020)*
5. Salgın ve ekonomik bunalım yoksulluğu katlanılamaz bir yaygınlığa ve derinliğe sürükledi. **Nüfusun yarısına yakını yoksul!** Kış çok zor geçecek. Bu kitlelere sürekli ve yeterli kamusal **sosyal destek zorunlu!**

**“Türk vatandaşının
sağlığı ve sağlamlığı,
her zaman üzerinde
durulacak
ulusal sorunumuz dur.**

**Çünkü Cumhuriyet;
düşünsel, bilimsel ve
bedensel bakımdan
güçlü ve yüksek düzeyli
koruyucular ister.”**

***Gazi
Mustafa Kemal
ATATÜRK***

Başka bir dünya olanaklıdır :
İktisadi temelde PLANLAMACILIK
ve siyasal düzlemde BAGIMSIZLIK..

